

ГОД. XXII.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 6.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ФРИДРИХ МИТЕРВУРЦЕР.

(Свршетак.)

У Митервурцеровој глумачкој уметности видео је свет оличено модерно човечанство. Модерни човек пресићен образовањем, блазиран и нервозан, доби савршен израз у Митервурцеровој игри.

Личности модерне књижевности, а тако исто и класичне карактере приказивао је Митервурцер из нерва — он је повесницу модернизовао.

Ако би се тој новини на позорници у нечему и могло приговорити, она ипак остаје светло дело генија, које и кад нам се не би допадало, морамо да му се дивимо, јер се не да подражавати, а кроз је оригинално, и за то баш значајно, велико и јединствено.

Колико је Митервурцер умео да прикаже у својој уметности модерна човека и са каквим силним стваралачким даром располагаше тај уметник: показао је баш ове зиме као Фрања Мор у Шилеровим „Разбојницима“.

Досадањи приказивачи те улоге износили су Фрању Мора као неког шаблонског зликовца, као што то Немци кажу „Theater-Bösewicht“.

Митервурцер изнео је тога зликовца са дивном уметничком смесом човечанског осећања, крви и темперамента и дајући томе зликовцу и чисто човечанске црте, учинио је, те нам је Фрања Мор постао појмљив и симпатичан.

Митервурцер није створио у Мор у шаблонску театралну фигуру, као сви досадањи приказивачи тог зликовца, већ човечанско, покварено створење, пуно крви и меса, проникнуто осећајем модерна човека.

Сила стваралачког духа Митервурцеровога истицала се и у немој му игри, којом је умео да доведе слушаоца у највећу екстазу.

Та уметност у Митервурцера беше толико појмљива, да је силом сугестије умео да хипнотише гледаоца, да га поведе собом у најдубље тајне песништва; толико је умео да поведе слушаоца у тај тајанствени свет, да је у извесним моментима успео да задржи дах у слушаоцу.

Митервурцерово приказивање чулних осећања уздизало се до ултрареалности, а то је стивавао страсним прекидањем речи при изливима чулних осећања.

Умирање пак тог уметника стављају неки естетичари изнад умирања у два највећа глумца овога века — Русија и Салвинија.

Митервурцер је умео тако природно да приказује детаљне моменте умирања, да је човека спападала нека мила гроза, посматрајући га у мукама.

Али не само у трагичним, већ исто тако беше Митервурцер силан и у комичним улогама. Он је са свим код куће био у приказивању карактера како из класичне тако и модерне драмске књижевности. У свакој својој улози био је јединствен. У трагедијама и шаљивим играма Софокловим био је тако исто велик као и у делима најмодернијих драматичара.

Митервурцер је специјално развио дар свој у својој најновијој и последњој улози Хјалмара, у Ибсеновој „Дивљој патци“, која је ове године приказана први пут у бечком дворском позоришту.

Ибсен има много да захвали Митервурцеру, што се његове драме почињу одомаћивати и у бечком дворском позоришту, и што данас сва бечка публика види у Ибсену најинтересантнијег модерног драматичара.

Упоредивши Митервурцера са највећим данас немачким глумцем Соненталом, старим чланом „Бургтеатра“, морамо приметити ово: у колико се Сонентал уздиже изнад Митервурцера, исто толико истиче се Митервурцер над Соненталом. Док се Сонентал одликује дубином страсти, силом речитости и јуначким достојанством: Митервурцер стоји изнад Сонентала својом свестраношћу и природношћу игре. Митервурцер је више одговарао данашњем добу него Сонентал, он је модернији од овога.

Митервурцер није имао „струке“ већ је био свестран. Он је приказивао и старог Мора, и Карла Мора и Фрању Мору изврсно. Он је играо и Отела и Јага, Фауста и Мефиста, Лира и Фалстафа. Он је могао на позорници извести готово све, што је озбиљно хтео.

Исто толико, колико губи у Митер-

вурцеру велика публика, губе у њему и она мала дечица, којима је чика-Митервурцер умео онако интимно да чита бајке.

Кад је Митервурцер читао те бајке у великој дворани музичкога друштва у Бечу, искупило би се било пет до шест хиљада деце.

Сви су жељно очекивали, кад ће се појавити читач.

На један пут изађе на среду обријан човек, лака хода, гипке форме тела.

Он меће наочаре и почиње читати.

Читаву ту масу од неколико хиљада мале и велике деце Митервурцер од једаред хиштише, претвара је у једну душу, и један осећај. Сви ти морају заједнички да страхују, да се заједнички смеју и да заједнички лију сузе.

Митервурцер је био човек снажних плећа, гипка хода, а имао је очи какве слабо сретамо у животу.

То су биле очи пуне смелости, збиље и дубине, које изражавају вечиту унутрашњу борбу душе, која још много смера.

Митервурцер је умро баш онда, кад је имао највише да каже за своју уметност!

И С Т И К И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Српска народна позоришна дружина у Ст. Пазови.) О доласку наше позоришне дружине у Ст. Пазово пишу „Бранику“ ово: „Наше народно позориште стигло је у нашу средину из Земуна 9. маја и одмах други дан по доласку своме отпочело је рад свој представом: „Задушне жене“. Што је наше позориште могло доћи к нама, имамо да захвалимо пожртвованом заузимању нашег општепоштованог и љубљеног родољуба г. Николе Петровића, који није жалио ни труда ни времена, да омогући доласак нашег позоришта амо. Он је и сада, као и оно пре две године, сјајно доказао, да се много може постићи, кад нас руководи љубав према свему, што је наше. Кад би у сваком месту нашем било таквих врених родољуба, као што

је г. Никола Петровић, пролазило би наше позориште врло добро свугде. Нека му је овде изречена топла хвала, а нашем позоришту желимо сваку срећу, нарочито пак лепо време, које неће наносити штете представама позоришним.

У договору са управитељем нашег позоришта, г. А. Хацићем, утврђен је за даље овај репертоар: У четвртак 15. (27.) маја: „Нијоба“ — У суботу 17. (29.) маја: „Велики Галеото“. — У недељу 18. (30.) маја: „Слободарка.“ — У уторак 20. маја (1. јуна): „Лена Галатеја“, шаљива митолошка опера у 1. чину, у којој ће насловну улогу певати гђца Султана Цијукова, оперска певачица, као гост. Том приликом даваће се и нов комад: „Бангалоз“, шаљива игра у 2 чина, написао

Милан Св. Николајевић. — У среду 21. маја (2. јуна): „Балканска царица“, славно позната драма Николе I. — У четвртак 22. маја (3. јуна) „Јованчини сватови“, шаљива опера у 1. чину, у којој ће насловну улогу певати гђца Султана Цијукова, оперска певачица. Пре тога даваће се: „Честитам“, омиљена шаљива игра у 1. чину, од нашег никад непрежаљеног писца Косте Трифковића.

Као што видите репертоар је заиста разнолик и одабран, те се можемо надати, да ће наш свет како из Ст. Пазове, а тако исто и из околице поврвети на те представе, да се нажива лепог, уметничког певања и добре, складне игре наших глумаца, који су с тога стекли хвале на све стране“.

(Султана Цијукова.) Данас излази на нашу позорницу по други пут гђца Султана Цијукова, оперска певачица. Ми смо о њеном певању већ једном говорили, а ево како о томе пишу „Mainzer Neueste Nachrichten“, и то у свом 85. броју од 12. априла о. г.: „У јучерашњој представи „Лохенгина“ дебитовала је гђца Султана Цијукова као Елза за струку младачко-драмске певачице. Млада госпођица учинила је одвећ пријатан утисак, особито касније, кад се у развиту игре охрабрила. Сопран гђе Цијукове врло је лепо образован, пун симпатичног звука, љупкости и јасноће, а у високим положајима шта више ненадмашан. Дивна девојачка појава ове певачице као да је створена за улогу истините девице „Елзе од Брабанта“. Красни таленат младе ове дебитанткиње како у музикалном тако и у представљачком погледу не да се никако порећи. Сва публика примила је певачицу топло и симпатично и не ће бити без сумње ниједног гласа, који не би ишао у прилог нашој певачици“.

ХРВАТСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

(Годишњи преглед представа у Загребачком позоришту.) Загребачко позориште радило је у 1896. години девет месеца (јуна, јула и августа биле су ферије). За то време давало се 270 представа (32 више него 1895.), од тих су 42 нова комада (6 више него 1895.). Оригиналних нових комада било је 7: Симеон велики, од

Тресића — Павичића, Сирена, од Ј. Рорауера, Зачарани ормар, од Ф. Милера, Павлимир, од Ђ. Ђ. Палмотића, Просци, од И. Великановића, Ладањска опозиција, од М. Приморца и Армида, опера од И. Зајца; руска 3, чешки 1, француских 10, енглеска 3, немачких 10, талијанска 2, шпањолски 1, норвешка 2 и грчка 2. Од 270 представа било је 90 драма, 32 опере и оперете, 5 балета, 2 симфонијска концерта и 1 кводлибет. Од драма највише су се давале француске (36), па немачке (22), хрватске (10), енглеске (7), међу овима је и Карлова тетка (давана 8 пута); руске (4), чешке (2), норвешке (2), шпањолске (2), талијанске (2), грчке (2) и словеначка (1). Од опера и оперета највише је давано немачких (15), па талијанских (9), француских (5), а најмање хрватских (2) и чешких (1). Дневних је представа било 29; од тих је једна била бесплатна за ученике средњих школа. — Управитељ је позоришта д-р Степан пл. Милетић, а драматург Никола Андрић. Активних чланова за трагедију, глуму и комедију има: 13 женских и 26 мушких; за оперу и оперету 11 женских и 8 мушких; зборно особље: 16 женских и 17 мушких; у оркестру имају 40 свирача; за балет имају 27 које играчица које ученица балетске школе; сталних статиста, које женских које мушких, било је 15. — Октобра месеца установљена је „Драматска школа“ у Загребу са задатком да одгаја глумачки подмладак. Школа ова има два течаја; ове се године отворио први. Она ће поучавати у декламацији, предавању и драмском приказивању. Посебни курсеви биће основани за духовно и телесно усавршавање и образовање ученика. У школу ће примати оне, који су свршили најмање вишу основну школу; а морају имати мушкарци најмање пуних 16, а женске 15 година. 30 фор. плаћају ученици за школарину. У први течај примљено је само седам (4 мушка и 3 женске). Предавали су: Н. Андрић (учење чистог хрватског изговора, наглашавање речи и француски), проф. Милер (логичко и реторско наглашавање беседа), Димитријевић глумац (Поуку у драматском приказивању), Антон глумац (драматску мимику), проф. Будмани (историју светке књижевности с обзиром на драмску књижевност), Милетић интендант (естетику и историју позоришне уметности и позоришта), проф. Флоршиц (хрв. поезику и немачки), проф. Шеноа (историјске пртице с обзиром на драмске производе) и Грондона (играње с оперном школом.) За мачевање нису имали ове године наставника. — Почетком ове године управа загребачкога позоришта издала је свој Kazališni godišnjak за godinu 1897., из кога и извадисмо ове податке.

Издаје управа срп. нар. позоришта

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

2. Представа.

У ДУЊЕРСКОМ ПОЗОРИШТУ.

Ван претплате.

Уз пријатељско суделовање гђе Султане Цијукове, „Српског читаоничког певачког друштва“ и свирачког збора ц. и кр. 70. пешачке пуковније.

У Новом Саду, у уторак 3. (15.) јуна 1897:

ПРВИ ПУТ:

ЈОВАНЧИНИ СВАТОВИ.

Шаљива опера у 1 чину. Написали Каре и Барбје, сложено Виктор Маса, превео Никола Ј. Мариновић. — Редитељ: Добриновић. — Свирачким збором управља: Драгон.

ОСОБЕ:

Јован	— — —	Добриновић.	Први	} сељак	—	Г. Јовић.
Јованка	— — —	Гђца С. Цијукова.	Други		—	Г. Милошевић.
Тома	— — —	Поповић.	Трећи		—	Г. П. Радовановић.
Пера	— — —	З. Ђуришићева.	Четврти		—	Г. Ст. Радовановић.
Кнез	— — —	Г. Крстић.	Пети		—	Г. Поповић.
Кум	— — —	Г. Арачки.	Шести		—	Г. Теодоровић.
Прва деверуша	—	Г. З. Николићева.	Прва девојка	—	Г. М. Брежовска.	
Друга деверуша	—	Г. А. Стеријина.	Друга девојка	—	Г. Аргировићева.	
Ката Намигуша	—	Г. Д. Брадићева.			Збива се на селу.	

Пре тога:

ШОЉА ТЕЈА.

Шаљива игра у 1 чину, од Нитера, превео Г. Гершић. — Редитељ: Лукић.

ОСОБЕ:

Барон Виљдељ	—	Лукић.	Камуфле	— — —	Динић.
Бароница	—	Т. Лукићка.	Јован, баронов слуга		Бакаловић.

Збива се у Паризу, у кући барона Виљдеља.

Улазнице могу се добити у књижари Браће М. Поповића од 9—12 пре подне, од 3—6 после подне и после на каси у позоришту.

Почетак тачно у 8 сахата у вече.